

[Arbejdsministeren]

V. Koordinering af indsatsen

17. Faste regionale rammer

Den regionale koordinering af den samlede indsats for at forbedre arbejdsmarkedsindsatsen for indvandrere og flygtninge skal forankres i de regionale arbejdsmarkedsråd.

18. Samarbejde og koordinering af vejledningen

Samarbejdet og koordineringen af vejledningsindsatsen lokalt skal styrkes.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forhandling om EF 1:

Landbrugsministerens redegørelse af 13. maj 1994 om forslag til Rådets forordning om EF-sortsbeskyttelse (KOM(90)347), særligt med henblik på landmandens ret til at anvende udsæd af egen avl.

(Redegørelsen anmeldt 17/5 94. Rede-gørelsen givet 17/5 94. Meddelelse om forhandling 17/5 94).

Forhandling

Dorte Bennedsen (S):

I januar 1991 havde Folketinget en debat om EF's direktivudkast om beskyttelse af bioteknologiske opfindelser, og meget mod den daværende regerings vilje sluttede debatten med en dagsorden, der som betingelse for Danmarks tiltræden af direktivet satte en række krav, herunder at der kom et udtrykkeligt forbud mod produktpatent på dyr, at reglerne om beskyttelse af bioteknologiske opfindelser på planteområdet blev udformet sådan, at landmandens ret til at så egen høst uden licensbetaling ikke blev begrænset, og at ulandenes interesser tilgodeses.

Ved den lejlighed hævdede ordførerne for de daværende regeringspartier og den daværende industriminister, at vedtagelsen af en sådan dagsorden ville føre til al landsens ulykker og i hvert fald ville betyde, at Danmark satte sig komplet uden for indflydelse, og at alting ville blive afgjort hen over vores hoveder. Der var ikke sparet på de store ord.

Dagsordenen blev vedtaget med stemmer fra Socialdemokratiet, SF og Kristeligt Folkeparti – de tre partier, der havde fremsat den – og så

også fra Det Radikale Venstre. Men ulykkerne udeblev faktisk. Tværtimod har den mellemliggende tid været brugt til en fortsat drøftelse af direktivindholdet. Og det er da også interessant at se, at under forhandlingsforløbet har Europa-Parlamentet støttet det danske krav om, at landmandens krav om at bruge egen udsæd ikke måtte begrænses.

Hele processen er nu endt med, at man i december 1993 fremlagde et kompromisforslag, hvorefter brug af egen udsæd tillades for alle kornsorter, for raps og kartofler og for visse andre arter. Kompromiset indebærer så, at der skal betales en mindre royalty, dog således at det, man kalder små landbrugere – det vil i Danmark sige landbrug på omkring 17-18 ha – fritages for denne betaling. Man har også accepteret et forbud mod dobbeltbeskyttelse. Det vil sige, at planter, som beskyttes under direktivet, ikke kan patenteres, og de kan heller ikke opretholde et tidligere patent.

At EF beslutter sig for et sådant dobbeltforbud, er også vigtigt. Det findes nemlig ikke i UPOV-konventionen, som en række af EF-landene ønsker at ratificere, og som Danmark jo har underskrevet, men endnu ikke ratificeret. Men der er ikke tvivl om, at når EF-landene har forbudet, så vil det også smitte af på andre landes regelsæt, og det vil være med til at sikre, at planter fortsat bliver beskyttet efter reglerne for plantenyhedsbeskyttelse og ikke efter patentregler, og det vil helt utvivlsomt være til gavn for ulandene.

Som det fremgår af det, jeg har sagt her, er vi i Socialdemokratiet godt tilfredse med, at vi i sin tid satte kravene, og vi er også godt tilfredse med de forhandlingsresultater, det er lykkedes at opnå.

Til sidst skal jeg så blot takke for den procedure, der er anvendt. Sagen er jo, at rent formelt kunne beslutningen om at tilslutte sig kompromisforslaget være taget i Markedsudvalget, men i betragtning af hele sagens forhistorie finder vi det rigtigt, at ministeren har givet en redegørelse og derved har givet Folketinget lejlighed til på ny her i salen at tage stilling til direktivudkastet.

Vi kan som sagt tilslutte os det.

Rønholt (KF):

Jeg vil også sige tak for redegørelsen, som jo alt i alt er blevet grundigt belyst i Markedsud-

[Rønhoft]

valget, men som af flere forskellige grunde vel mest af proceduremæssig karakter er havnet her i Folketinget.

Der er mange interesser i dette her, men der er især to hovedinteresser: Der er beskytterens interesser, og der er brugerens interesser. Det er jo ikke noget nyt.

Varigheden på 30 år og op til 50 år for visse planter, nemlig træer og vinstokke, er en lang beskyttelsestid, men det er vel nødvendigt, når man skal tage omkostningerne i forbindelse med udvikling i betragtning.

Overgangsordningerne finder vi også er fornuftige; de er beskrevet som 4-6-årige.

Der er i redegørelsen nævnt lidt om, at der skal etableres en EF-sortsmyndighed. Det er ikke anvist hvor, og der er heller ikke peget på nogen løsning. Regeringen har heller ikke tilkendegivet, om der er nogen løsninger på placeringen af EF's sortsmyndighed.

Jeg forstår af redegørelsen, at Danmark har mulighed for selvstændigt at ratificere UPOV-konventionen, men at ordningen som sådan ikke kan forenes med en EU-ratifikation. Problemet drejer sig om brug af egen avl til udsæd. Det fremgår, når man tager et citat: »Teoretisk set ville man i Danmark kunne opretholde anvendelsen af udsæd af egen avl uden betaling for sorter, der alene er beskyttet nationalt.« Men et andet sted står der, at konventionen fastslår, at der som hovedregel ikke er en ret for landmænd til at anvende udsæd af egen avl, men at der kan fastsættes regler herom i national lovgivning.

Jeg mangler derfor en indstilling, en holdning, en tilkendegivelse af, hvad regeringen egentlig mener, og hvad den agter at gøre.

I Kommissionens oprindelige udkast var brugen af udsæd af egen avl ikke tilladt. Organisationernes holdning er ret logisk: Sortsejerne er jo betænkelige, men kan acceptere det, når blot betalingen er tilstrækkelig. De små brugere mener, at fri anvendelse eller i hvert fald kun med en ringe betaling og kun for de små er det rigtige svar. Gartnerejerne siger ja, men selvfølgelig kun når det drejer sig om landbrug. Og større brugere mener, at ordningen er overflødig, medmindre adgangen er lige både for store og små.

Det var for så vidt det tekniske indhold. Det politiske fremgår faktisk af fru Dorte Bennedssens indlæg, idet det har udgangspunkt i en fo-

respørgselsdebat, der fandt sted den 24. januar 1991.

For mig ser det ud, som om tre af regeringspartierne her har skudt sig selv en smule i foden med vedtagelsen af dagsordenen. Dagsordenen siger nemlig bl.a.: »... – at reglerne om beskyttelse af bioteknologiske opfindelser på planteområdet udformes, så landmænds ret til at så egen høst uden licensbetaling ikke begrænses, og så forædlerne altid kan forædle videre på en genetisk ændret plante mod at betale licens til patenthavere...«.

Det var disse ret restriktive krav, der gjorde, at problemet ikke er løst af den tidligere regering, og at den nuværende regering for så vidt heller ikke har fået problemet løst endnu.

Regeringen handler med et bundet mandat, som den selv har skabt. Sådan er det, når man har ansvaret, og når ansvaret ikke trykker i samme grad i opposition som i regeringsposition.

Men hvor er det, regeringen mangler at få mandatet ændret, og hvem skal regeringen spørge? Proceduremæssigt skal man altså i Folketinget for at få en godkendelse af en justering af en dagsorden, der blev vedtaget af Socialdemokratiet, SF, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti. Det sidste politiske paradoks er ikke afsløret endnu; jeg vil derfor anbringe mig i iagttagers rolle.

Filt Jensen (V):

Da Vestres ordfører, hr. Niels Anker Kofoed, ikke kan være til stede, skal jeg komme med følgende redegørelse fra hr. Niels Anker Kofoed:

Jeg vil først takke for redegørelsen fra landbrugsministeren om sortsbeskyttelse. Der er egentlig noget interessant principielt i denne redegørelse, fordi redegørelsen omhandler forslaget fra Kommissionen fra 1990. Det har været behandlet både i Landbrugsudvalget og Retsudvalget i Europa-Parlamentet.

Dér traf man den principielle beslutning, at man gik ind for sortsbeskyttelsen efter amerikansk forbillede om patentrettigheder. Disse rettigheder skulle omhandle den forædling, der havde givet resultatet. Dette princip fra industrien vil man nu overføre til planter og dyr, sådan at man kan få patent på samme vis som de øvrige immaterielle rettigheder.

[Filt Jensen]

Yderligere er forordningen baseret på en international traktat, UPOV, som fastlægger de internationale beskyttelsesregler på dette område. UPOV står for Unionen til Beskyttelse af Plantenyheder. Den skal gennemføres og ratificeres af nationalstaterne, og det er altså dette, der skal gælde for Unionens medlemsstater.

Der er også en principiel strid om, hvorvidt forslaget skal være baseret på artikel 43 i Romtraktaten omhandlende det indre marked eller, som Rådets juridiske tjeneste ønsker det, artikel 235, også kaldet gummiparagraffen.

Jeg skal ikke indlade mig i en juridisk diskussion. Der er mange andre artikler, der kan anvendes, 108-110 eller artikel 90 og 91-98, osv. Det er ikke så meget det, det drejer sig om. Det principielle er, om man skal acceptere, at planteforædling skal være en form for patent. Det har ikke hidtil været den danske opfattelse, men der er grund til revurdering af vort hidtidige standpunkt. Tilslutter vi os ikke disse internationale regler, kan man frygte, at alle forædlingsinitiativer vil overgå til USA, der vil sætte sig på alle nye sorter, både hvad angår planter og udvikling af nye gener hos dyr.

Jeg må konstatere, at der er almindelig enighed om, at vi skal tilslutte os forslaget. Det er vel også derfor, landbrugsministeren er kommet med denne redegørelse. Som jeg også sagde indledningsvis, er dette ret principielt, for Folketinget kan jo intet vedtage på nuværende tidspunkt; det er vel derfor, man har valgt redegørelsesformen. Et beslutningsforslag er noget vanskeligt, for så er regeringen bundet. Regeringen bruger formentlig redegørelsen til at give en orientering, hvorefter det er Markedsudvalget, der beslutter, om man skal tilslutte sig forordningen eller om man skal have andre standpunkter. Det afgøres jo til sidst i Markedsudvalget, og regeringen skal konstatere, om den har flertal mod sit synspunkt.

Realiteten i dette spørgsmål er en drøftelse af, hvor langt rettighederne går. Der kommer vi ind på det begreb, der kaldes landmandens rettigheder. Dette er en århundredgammel, traditionsbunden del af landbruget. Spørgsmålet er, om landmanden i fremtiden vil kunne bruge sit eget korn til udsæd år efter år. Efter Kommissionens opfattelse skal man betale forædlingsrettigheder, patentrettigheder, til dem, der har rettighederne, også når man bruger kornet derhjemme.

Vores holdning i Venstre er, at når man bruger certificeret såsæd, så skal man betale. Selvfølgelig, det er klart. Men vores holdning er også, at hvis landmanden året efter vil bruge af sin egen sæd, skal det kunne gøres afgiftsfrit, også fordi det er meget vanskeligt at kontrollere, også fordi det vil være meget bureaukratisk, om man skulle kontrollere noget sådant.

Vi mener, det er udmærket, at det gælder for kornarter, at det gælder for raps, og at det gælder for kartofler.

Rahbæk Møller (SF):

Formålet med denne debat er at få ændret en dagsorden, som Folketinget vedtog for 3 år siden, fordi en enkelt passus, nemlig punktet om, at landmænds ret til at så egen høst uden licensbetaling ikke må begrænses, giver ministeren vanskeligheder i forbindelse med forhandlingerne om EF's ratifikation af UPOV-konventionen.

Indledningsvis vil jeg gerne rose ministeren for den måde, han har valgt at håndtere sagen på. Når en minister under forhandlinger i EF kommer i den situation, at han ikke kan indgå et kompromis, som han skønner nødvendigt, uden at bryde en af Folketinget vedtaget dagsorden, er det rigtigt at bede om at få problemstillingen diskuteret i folketingsalen. Den formelle vedtagelse af ministerens forhandlingsoplæg skal derefter ske i Markedsudvalget, men det ville være forkert at søge dagsordenen opløst uden en forudgående debat i folketingsalen.

Også vedrørende sagens substans er vi indstillet på at tilslutte os ministerens indstilling. Det er ikke vores ønske, at det for fremtiden bliver muligt at opkræve betaling i forbindelse med landmænds udsåning af egen høst. Til gengæld er det fundamentalt for os, at landmænds ret til at så eget sædekorn bevares, ligesom det er fundamentalt for os, at plantebeskyttelsesloven og ikke patentloven bliver det grundlæggende regelsæt for beskyttelse af forædlerrettigheder på planteområdet.

Disse to hensyn tilgodeser den kommende EF-forordning. Når ministeren så er kommet i den situation, at han for at tilgodese disse to vigtige synspunkter bliver nødt til at bøje sig for et ønske hos andre medlemsstater om at indføre en begrænset betaling for at udså eget sædekorn, må vi også erkende, at han ikke har andet valg end at indgå kompromiset.

[Råhbæk Møller]

Vi har i den forbindelse bemærket, at både Danske Familielandbrug og De Danske Landboforeninger har tilsluttet sig ministerens indstilling ud fra de samme bevæggrunde, som er SF's.

Vi har også bemærket, at EF's tilslutning til UPOV-konventionen betyder et vigtigt skridt for internationalt at gøre UPOV-konventionen og dermed plantebeskyttelsesloven til det vigtigste beskyttelsesmiddel for planter i stedet for patentlove. Det finder vi som sagt vigtigt. Ifølge den ny GATT-aftale skal alle lande jo indføre enten det ene eller det andet beskyttelsesinstrument.

Jeg har kun to spørgsmål til ministeren. Det ene handler om ulandene. Netop i ulandene er det vigtigt, at landmænds ret til at så egen høst uden begrænsninger og uden licensbetaling ikke indskrænkes. EF-forordningen handler ikke direkte om ulandene, da der er tale om interne EF-regler. Til gengæld spiller det en vigtig rolle, hvilken stilling EF tager i internationale forhandlinger. Derfor er spørgsmålet, om det er helt sikkert, at EF fortolker GATT-aftalen, så ulandene har ret til ved interne beslutninger at lade landmændene så egen høst uden begrænsning og uden licensbetaling.

Det andet spørgsmål er mere teknisk. Det drejer sig om artikel 28 i forordningen om tvangslicens. Jeg ved godt, hvad det betyder i patentsammenhæng, men hvad betyder det i plantebeskyttelsessammenhæng? Enhver har jo ret til at bruge beskyttede planter ved simpelt hen at købe dem, og enhver har ret til uden særlig tilladelse at forædle videre på en beskyttet plante og eventuelt derved frembringe en ny plantesort, som man så kan søge plantebeskyttelse for. Derfor forstår jeg ikke, hvad tvangslicens betyder i denne sammenhæng.

Men under forudsætning af tilfredsstillende svar på disse to spørgsmål støtter vi som sagt ministerens indstilling.

Annette Just (FP):

Jeg vil gerne starte med at sige tak for, at denne sag kom ned i folketingssalen. Ingen tvivl om, at det var Fremskridtspartiet, der sagde nej til at give mandatet i Markedsudvalget sådan umiddelbart. Vi ønskede, at den skulle ned til en debat i folketingssalen, og det er så den debat, vi har nu.

Der er heller ingen tvivl om, at Fremskridtspartiet er tilhænger af, at vi kan få ratificeret UPOV-konventionen for at sikre, at vi kan have denne sortsbeskyttelse.

Vi er også gået ind for – og det gør vi stadig væk – at man skal kunne tage patent på den udvikling, man nu har lavet, og den sort, man har fremskaffet; det, det hele kommer til at dreje sig om, er det såkaldte farmer's privilege, altså landmandens privilegium til at bruge egen høst til udsæd det næste år.

Dér har jeg et spørgsmål til regeringen. Der står på side 8 i redegørelsen:

»Der er i UPOV-konventionen af 1991 åbnet mulighed for, at de enkelte lande kan fastsætte nationale bestemmelser om anvendelse af udsæd af egen avl uden betaling. Hvis EU tilslutter sig UPOV-konventionen, vil det dermed bekræfte de enkelte landes ret til at fastsætte egne regler på dette område. EU's tiltrædelse vil give konventionen mere international gennemslagskraft.«

Det er vi enige om. Så er spørgsmålet: Hvad mener ministeren, at man skal gøre på dansk nationalt plan? For jeg kan godt se, at der så står andetsteds i redegørelsen: Jamen man kan jo tage de mindre landmænd, dem, der har 16-17 ha, og give dem mulighed for at bruge høsten til næste års såsæd, uden at de skal betale for det.

Men hvorfor skal det kun være dem med en 16-17 ha? Er det, fordi landbrugsministeren er af den opfattelse, at der er så få tilbage, at det såmænd kan være ligegyldigt med dem? Eller ønsker landbrugsministeren at arbejde for hele landbruget? Er landbrugsministeren villig til at stille sig op på Folketingets talerstol og sige, at han er hele landbrugets minister i denne sag og derved giver mulighed for, at enhver landmand kan bruge såsæd fra egen høst uden at skulle betale ekstra afgift, eller ønsker landbrugsministeren at være så bureaukratisk, at vi skal ud at kontrollere, om nu alle landmænd overholder reglerne og frivilligt indbetaler en eller anden afgift af den såsæd, som de har taget ud fra egen høst?

Det er dér, problemet er. Og problemet er i virkeligheden ikke så vanvittig stort, for der står jo i ministerens redegørelse, at det areal, hvor landmænd bruger såsæd fra egen høst, svarer til ca. 10 pct. af det areal, der bliver tilsået hvert år. Det er altså 10 pct. af det tilsåede

[Annette Just]

areal, vi taler om, og hvor man nu skal ansætte folk til at gå ud og kontrollere, om landmændene har betalt royalty eller afgift af den sort, der bliver tilsået, og vel at mærke at de ikke har mere end 16-17 ha.

Jamen det lyder dog mildest talt ret bureaukratisk og kompliceret, og den del af det vil jeg meget gerne have en regulær forklaring på.

Svend Aage Jensen (CD):

Mon ikke vi kan blive enige om, at der ikke er nogen, der vil yde en væsentlig forskningsindsats, hvis ikke der er udsigt til, at forskningsindsatsen vil blive belønnet enten i form af betaling for forskningen eller endnu bedre en gevinst ud over de omkostninger, som allerede er betalt?

Mit første point er derfor, at de virksomheder, som udvikler nye typer af udsæd, må have mulighed for at få et økonomisk afkast af deres udviklingsomkostninger. Sikrer vi ikke sådanne rimelige forhold, vil den udviklingsindsats og dermed også de arbejdspladser, som følger med, blive lagt et andet sted, hvor der findes mere favorable forhold.

I f.eks. USA kan forædlerne af planteprodukter opnå en beskyttelse, der svarer til den beskyttelse, som opnås ved patenter. Netop USA vil derfor formentlig kunne tiltrække mange af de firmaer, som udvikler de nye sorter.

En måde for disse at sikre et rimeligt udbytte af de udviklede planteprodukter er, at der skal betales afgift, såkaldt royalty, ved benyttelse af produktet. For brug af immaterielle rettigheder betales ofte en afgift eller en royalty, men her kender vi begrebet afgiftsfri eksemplarfremstilling til eget brug. At enkelte eksemplarer kan fremstilles afgiftsfrit til eget brug, hænger vel også sammen med, at det dels sker i så lille et omfang, dels at det næsten ikke vil være muligt at kontrollere, om det sker eller ej. Det accepteres dog ikke, at der afgiftsfrit sker en erhvervsmæssig eksemplarfremstilling, selv om det sker i lille målestok.

Når vi taler om anvendelsen af udsæd af egen avl, finder det sted i relativt stort omfang, idet ca. 10 pct. af al dansk udsæd er af egen avl. Det er derfor et betragteligt royaltytab, udviklingsvirksomhederne vil lide, hvis der indføres en undtagelsesbestemmelse for udsæd af egen avl.

Jeg er derfor helt enig med landbrugsministeren i, at der skal betales en royalty for anvendelse af særligt udviklede korntyper, og også enig i, at der skal betales en afgift, selv om udsæden er af landmandens egen avl.

Derimod kan jeg ikke umiddelbart se årsagen til at fritage landmænd med et landbrugsareal under 17,6 ha for at betale denne royalty. Hvis ideen om at fritage de mindre landmænd for at skulle betale royalty har en social begrundelse, må denne nok mere antages at være teoretisk end praktisk begrundet, for hvem er det, der ejer de små landbrug med under 17,6 ha? Det er ikke den landmand, der skal leve af det, men kun deltidslandmanden, som ellers har sit hovedjob i et andet erhverv, og for hvem en beskeden royalty fra eller til ikke vil have nogen væsentlig betydning.

Er undtagelsen økonomisk begrundet, bør afgørelsen vel i højere grad overlades til de firmaer, som skal administrere ordningen, og som skal nyde det økonomiske udbytte af denne. Det må vel være op til forædlerne at vurdere, om det kan betale sig at håndhæve royaltykravet, og op til forædlerne at fastsætte en bagatelgrænse, som kan regulere den nedre grænse, for hvilken der skal betales afgift.

CD kan tilslutte sig ordningen, men jeg mener, at det endnu en gang bør overvejes, om der skal fastsættes grænser for undtagelse af mindre landbrug.

Hans Larsen-Ledet (RV):

Jeg synes, at der er grund til at hilse med tilfredshed, at et emne af den karakter som det, vi behandler, kommer til behandling i folketingsalen, og det vil jeg complimentere ministeren for, hvis det er ministerens ansvar. Det er godt.

Formålet med forordningen er bl.a. beskyttelse af det, man kalder planteforædlernes rettigheder. Princippet i tankegangen er, at der skal betales afgift af udsæd af egen avl, for at planteforædlere og sortsejere skal have betaling og fortjeneste ved at udvikle nye sorter.

Det er selvfølgelig vigtigt, at vi inden for EU overordnet hele tiden er med på de bedste sorter; vi skulle jo nødig opleve, at sortsejere og planteforædlere flyttede deres teltpæle fra EU til USA.

Så vidt det er mig bekendt, har dansk landbrug været modstander af, at der skulle betales

[Hans Larsen-Ledet]

forædlingsafgift af egen udsæd, og det er vel for så vidt en holdning, der er blevet støttet af Folketinget så sent som i januar 1991, hvor der blev truffet beslutning om Danmarks tilslutning til et direktiv om artsbeskyttelse af bioteknologiske opfindelser, som var betinget af, at landmændenes ret til at så af egen avl ikke skulle udsættes for afgiftsbetaling.

Nu er der opstået en ny situation, idet vist flertallet af EU-lande nu er interesseret i en forandring på området, og det har, efter hvad der foreligger oplyst over for mig, i hvert fald fået dansk landbrug til at overveje den nye situation. Og meget realistisk siger dansk landbrug, at står vi udenfor, så har vi ingen indflydelse.

Jeg oplever landbrugets holdning i dag som, at det er parat til at sige ja, hvis der bliver vist tilstrækkeligt hensyn til dets ønsker og det vil være muligt at opretholde dets nuværende status med retten til at bruge egen udsæd.

Jeg tror, der er almindelig tilfredshed med, at de mindre ejendomme helt fritages for afgiften. Jeg kan måske tilføje, at der er ingenting, der tyder på, at regeringen har synkroniseret sin opfattelse på det punkt, for der er altså forskellige opfattelser i regeringen på det punkt. Det vil også fremgå klart, når jeg siger, at vi fra radikal side er parat til at gå ind for, at de mindre ejendomme fritages for afgiften. Det ser vi i en masse andre forhold. Når der f.eks. er tilskud fra EF, er der også nogle bundgrænser, hvor de mindste ikke kan komme i betragtning, idet omkostningerne i forhold til omfanget er så forholdsæssigt store, at det i sig selv er en begrundelse for det. Der kan også være andre begrundelser.

Vi må nu forvente, at landbrugets frem og tilbageholdning – og en sådan har det i nogen grad haft efter min opfattelse – er forbi nu, fordi man på den ene side nok vil være fri for afgift på egen udsæd, mens der på den anden side er en vis forståelse for, at forædlingsvirksomhed kræver indtægt et sted fra. Det er klart, at det at udvikle nye sorter kræver kapital, og derfor kan man altså bruge en forædlingsafgift. Somme tider kan det være medvirkende til, at man kan finde de allerbedste sorter, som landbruget har behov for, og som landbruget efterspørger.

Landbrugets forudsætning er, at man får afgørende indflydelse på størrelsen af afgifterne

og provenuets anvendelse. Jeg ved ikke, hvordan man i praksis har tænkt sig at administrere landbrugets indflydelse i danske og udenlandske forædlingsvirksomheder. Måske kan landbrugsministeren fortælle os noget herom.

Men i øvrigt kan jeg på Det Radikale Venstres vegne give tilslutning til forslaget, hvis der kan findes frem til en løsning, der er praktisk administrerbar, og som på væsentlige punkter imødekommer vort landbrugs ønsker og interesser. Jeg synes, det er en realistisk holdning, landbruget er ved at indtage på det område, og den forpligter os til at finde en praktisk og farbar løsning.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Jeg forstod på hr. Hans Larsen-Ledet, at der var forståelse i Det Radikale Venstre for, at forædlerne får en passende afgift, således at planteforædlerne fortsat kan udvikle nye planter; det er jeg helt enig i. Men så tilføjede hr. Hans Larsen-Ledet, at han havde sympati for tanken om, at de mindre brugere skulle fritages. Derfor vil jeg spørge, om det ikke er rigtigt, at jo flere man fritager for betaling, desto dyrere bliver det for de øvrige. Kan hr. Hans Larsen-Ledet bekræfte det?

Lysholm Christensen (KRF):

Først vil jeg godt sige tak til ministeren for redegørelsen vedrørende forordningen om EF-sortsbeskyttelse.

Vi taler i disse tider meget om åbenhed i EU-systemet, og debatten i dag er et godt eksempel på, at vi lever op til åbenheden i vort eget parlament. Sagen hører jo retteligt til i Markedsudvalget, men nu, hvor vi har en binding på en dagsorden med et flertal, som ikke er det samme som i den nuværende regering, er det jo helt naturligt, at sagen bliver trukket ned i folketingssalen til almindelig åben debat og drøftelse. Så her lever vi fint op til kravet om åbenhed i denne sag, som har været diskuteret gennem lang tid i forskellige udvalg og i Europa-Parlamentet.

Årsagen til debatten er jo bl.a., at vi har denne dagsorden fra den 24. januar 1991, hvor det bl.a. hedder, at landmandens ret til brug af egen udsæd uden betaling ikke må begrænses. Den ordlyd har ikke været uden virkning; den har været med til at præge debatten i de år, der

[Lysholm Christensen]

er gået, så det har været et stærkt argument i det danske indlæg i debatten.

Nu står vi så med et udkast til en forordning, som vi skal tage stilling til.

Jeg skal lige vende tilbage til dagsordenen fra 1991. Der var et stærkt ulandselement i den, hvor det især var fremme i debatten, at vi skulle sørge for, at vi ikke skadede bønderne i ulandene. Det element er ikke med i forordningen her, hvor det alene drejer sig om danske forhold og EU-forhold. Men ulandselementet er selvfølgelig stadig væk vigtigt i den sammenhæng.

Men hvis man håndhæver farmer's privilegier konsekvent uden betaling, kan det give nogle problemer, og det er det, man prøver at løse ved dette kompromis, som man vel kan betegne redegørelsen som. Forædlingsaktiviteten vil nemlig meget nemt flytte til udlandet, hvis vi ikke får en løsning på dette problem, og det er jo vigtigt, at der stadig væk foregår en forædling også i Danmark; det er vigtigt, at vi fortsat har interesse i at udvikle nye sorter, som er mere sygdomsresistente, giver en bedre stråstyrke, eller hvad man nu gerne vil fremavle.

Det er vigtigt med en form for beskyttelse i den sammenhæng. Ellers er det jo, man søger til udlandet og får beskyttelsen dér, og da det af mange grunde ikke er ønskeligt med patent på planter, er det, at vi skal benytte os af plantebeskyttelsesreglerne.

Kompromiset består i, at man vil indføre en delvis betaling for brug af egen høst. Der foreslås en bagatelgrænse, således at de små ejendomme ikke bliver omfattet. Det synes vi er udmærket. Det foreslås også, at man opretter et særligt EF-sortskontor, som skal administrere denne ordning.

Det, man kan være bekymret for her, er, hvordan det i praksis administrativt kan klares med kontrol og opkrævning af afgiften, men det må der vel også kunne findes en løsning på.

Vi finder, at det er rigtigt, at man indfører regler efter de principper, der er skitseret i redegørelsen, og derfor har vi ingen problemer med at gå med på dette kompromis og støtte et forhandlingsoplæg efter de retningslinjer, der er skitseret.

(Kort bemærkning).

Hans Larsen-Ledet (RV):

Jeg vil gerne sige til den konservative ordfø-

rer, hr. Rønholt, at regnestykket er fuldstændig rigtigt. Jo færre der er, jo dyrere bliver det for dem, der er tilbage. Det er fuldstændig korrekt, og det var jeg også klar over, inden jeg fremsatte mit forslag her.

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

Jeg vil gerne sige tak for en positiv modtagelse af forslaget om, hvordan Danmarks holdning skal være, når dette spørgsmål skal drøftes videre i EF-systemet.

Først vil jeg svare på et teknisk spørgsmål, som ligger lidt uden for de andre. Det var et spørgsmål fra hr. Rahbæk Møller om tvangslicens. Med hensyn til tvangslicens er det, så vidt jeg har fået oplyst, sådan, at hvis en forædler finder en plante, som han ikke ønsker at udnytte kommercielt, men som samfundene mener bør udnyttes kommercielt, kan man altså etablere denne udnyttelse mod, at han får nogle penge, og det er så tvangslicensen.

Når forslaget diskuteres her i dag, skyldes det jo et ønske fra Markedsudvalget, der efter forretningsordenens § 19, stk. 6, har henvist sagen hertil. Vi skal her drøfte forslagets principielle elementer uden at gå i enkeltheder. Når denne drøftelse blev ønsket af Markedsudvalget, skyldes det – tror jeg – at der ligger en folketingsbeslutning, hvis indhold gør, at vi ikke hidtil har kunnet og villet tilslutte os det kompromisforslag, der foreligger efter rådsmødet i december 1993. Det drejer sig, som det er fremgået i dag, om retten til at anvende udsæd af egen avl uden betaling til forædleren, det såkaldte farmer's privilegier.

Der har været lange forhandlinger om dette forslag i EF, og kun Danmark har fastholdt den principielle modstand mod begrænsning af retten til at anvende udsæd af egen avl. Jeg har hørt, at tyske planteforædlings- og landbrugsorganisationer endnu ikke indbyrdes er enige om størrelsen af de afgifter, der skal betales, og at Tyskland af den grund ikke har ønsket en vedtagelse nu. Tyskland ønsker altså en vedtagelse på det foreliggende grundlag, men der er en forhandling, man skal have overstået internt. Det vil sige, at det i EF's Ministerråd kun er Danmark, der mangler at gøre sin stilling klar.

Hvad er det så, det drejer sig om? Det drejer sig om et forslag, der giver planteforædlerne en beskyttelse af deres rettigheder over en

[Landbrugsministeren]

plantesort. Det vil sige, at samfundet indgår en slags kontrakt med planteforædleren, som bruger tid og penge på at udvikle en ny og bedre plantesort – f.eks. en højtstående kornsort – og samfundet giver ham til gengæld mulighed for at få betaling for sit arbejde via sortsbeskyttelsen.

Det er et forslag, der vil have stor betydning i fremtiden både for forædlingsbranchen og for landbruget. Det vil gavne landbruget, hvis der udvikles nye sorter, der er mindre modtagelige for sygdom og derfor ikke kræver så stor en dosis pesticider, og det vil også være til gavn for vores miljø.

Som sagt betyder sortsbeskyttelse, at andre ikke må udnytte sorten erhvervsmæssigt, dog med den vigtige undtagelse, at man gerne må bruge den til forsøg og til at frembringe nye sorter, altså arbejde videre på det materiale, der allerede findes. Forslaget er indeholdt i hvidbogen om det indre marked, idet det vil lette den indbyrdes samhandel, hvis der gælder ens regler i hele EF-området. Uden en fælles EF-ordning vil sortsejeren være henvist til at søge national beskyttelse i alle de enkelte medlemslande, hvor han ønsker sin sort omsat.

Hidtil har landmænd i Danmark haft mulighed for frit at kunne anvende deres hjemmeavlede korn som udsæd uden at skulle betale til den forædler, der i sin tid udviklede den sort, landmanden anvender. Det skal lige siges, at det kun er ca. 10 pct. af den udsæd, der anvendes i Danmark, der er af egen avl, og det er især de meget store gårde, der bruger denne fremgangsmåde, så anvendelse af egen udsæd er ikke så udbredt i Danmark som i andre europæiske lande.

I Kommissionens oprindelige udkast til forordning var det ikke muligt at anvende udsæd af egen avl uden betaling, medmindre Kommissionen fremsatte forslag herom. Nu ligger der altså et kompromisforslag efter rådsmødet i december 1993. Hvis jeg skal komme med et bud, tror jeg ikke, at vi vil kunne forhandle os frem til et bedre resultat end det, der nu foreligger. Men jeg må naturligvis sige, at det er en forringelse af den mulighed for at anvende egen høst til udsæd, der i dag er dansk retspraksis.

Det forslag, der ligger nu, tillader brug af egen høst til udsæd for et begrænset antal arter, herunder alle kornarter, raps, ærter og kar-

tofler. Landmanden vil dog stadig væk skulle betale en afgift eller det, man kalder en royalt, til forædleren, medmindre hans anvendelse er omfattet af en af de undtagelsesbestemmelser, der også ligger i forslaget.

Den afgift, der skal betales, skal være betydelig lavere end det beløb, der normalt vil blive opkrævet for en beskyttet sort.

Så er det store spørgsmål naturligvis: Hvad ligger der i udtrykket betydelig lavere?

Det er klart, at landmænd og forædlere har forskellige forventninger til den afgift, men det er ikke muligt for mig i dag at give et sikkert bud på, hvad formuleringen betydelig lavere indebærer. Jeg kan dog love, at når der skal laves gennemførelsesbestemmelser eller tilføjelse, vil vi rejse problemet og arbejde for, at vi virkelig når frem til en afgift, der er til at leve med for landmændene, og udgangspunktet er, at den skal være under 50 pct. af det, der i dag er kendt.

Jeg nævnte undtagelsesbestemmelserne. Den ene går ud på, at mindre landbrug ikke skal betale afgift. Mindre landbrug ville i Danmark typisk sige landbrug på 17,6 ha eller derunder med planteavl. Jeg må sige som kommentar til debatten og hr. Svend Aage Jensen, at jeg tror, det er fuldstændig nødvendigt for at få vedtaget forslaget i EF, at denne bestemmelse er med. Det er krævet af de sydlige lande, der har meget små landbrug. Jeg tror, f.eks. Portugal har haft det som en absolut forudsætning.

Den anden undtagelse er en overgangsordning, der omfatter sorter, der ikke tidligere har været beskyttet nationalt, og som nu opnår en EF-sortsbeskyttelse. Hvis en landmand har benyttet egen høst af disse sorter til udsæd, vil han kunne blive ved med det uden at skulle betale afgift. Denne mulighed gælder i syv år med mulighed for forlængelse. Rådet har så pålagt Kommissionen at sørge for, at der ikke sker forskelsbehandling mellem disse landmænd og dem, der ikke umiddelbart er omfattet af denne undtagelse.

Landbrugets organisationer har ikke været begejstret for det forslag, men de kan nu med undtagelse af Dansk Erhvervsjordbrug under visse betingelser tilslutte sig forslaget.

Vi har altså ikke kunnet tilslutte os det kompromis, som jeg lige har skitseret. Det skyldes, som alle ved, at der i 1991 i forbindelse med en

[Landbrugsministeren]

debat om direktivet om retsbeskyttelse af bioteknologiske opfindelser blev vedtaget en beslutning her i salen. Den beslutning pålagde regeringen at gøre det til en betingelse for Danmarks tilslutning til direktivet, at landmandens ret til at så af egen høst uden licensbetaling ikke begrænses.

Det har vi forhandlet efter, men har ikke kunnet få alle vore ønsker opfyldt. Den beslutning i dagsordenen var ganske bredt formulert og byggede bl.a. på, at man ikke ønskede patent på planter, men derimod netop beskyttelse af den type regler, der er i den foreliggende forordning.

Der er i forordningen det, man kalder et dobbelt beskyttelsesforbud. Det vil sige, at man ikke både kan beskytte en sort under denne forordning og samtidig patentere den. Det vil måske kunne have en positiv afsmittende effekt på andre lande, således at flere lande vælger at lave regler om plantenyhedsbeskyttelse frem for patentregler på området.

Desuden taler beslutningen om ulandenes interesser. Dér kan jeg først sige, at de rettigheder, denne forordning giver sortsejeren, kun kan udøves på EF's territorium. Hvis en EF-beskyttet sort sælges til en aftager i et tredjeland, vil sortsejerens rettigheder over efterfølgende generationer alt andet lige afhænge af lovgivningen i dette land, altså også ulandets egen lovgivning.

Adgang for landmænd i tredjelande til at anvende udsæd af egen avl afhænger således af deres nationale lovgivning og er uafhængig af, om sorten er EF-beskyttet. Det var vist et svar til hr. Lysholm Christensen.

Dernæst vil jeg sige, at hvis EU underskriver den seneste UPOV-konvention, der er den internationale konvention om sortsbeskyttelse, vil vi dermed give konventionen mere vægt og måske få flere ulande med under denne konvention. Konventionen siger, at det er op til det enkelte land at fastsætte regler om anvendelse af egen høst til udsæd. Selv om der i EF og i eventuelt revideret dansk lovgivning indførtes regler om anvendelse af egen udsæd, er det således op til det enkelte UPOV-land at fastsætte sine egne regler.

Jeg skal afslutningsvis sige, at EF jo har undertegnet GATT-aftalen, og i den ligger der en forpligtelse til at oprette et system, der kan beskytte plantenyheder. Det kan enten være et

patentsystem eller et system som det, der ligger i denne forordning. På en eller anden måde skal vi derfor have løst dette problem inden for en overskuelig fremtid.

Som jeg sagde tidligere, mener jeg, at det forslag, der ligger nu, er det bedst opnåelige resultat under de givne omstændigheder, og regeringen vil støtte det i EF's Ministerråd, hvis der opnås mandat hertil i Markedsudvalget. Vi har ønsket at få denne behandling her i salen, fordi vi mener, at det er et vigtigt spørgsmål.

Vi har været glade for den dagsorden, der er blevet vedtaget. Det har været et godt fundament for os. Vi har også fået noget ud af vedtagelsen, men vi er nu nået til det punkt, hvor vi tror, det vil være rigtigt at få vedtaget forslaget, der som sagt kun kan vedtages med enstemmighed. Derfor har vi måttet bøje os, ligesom andre lande har måttet bøje sig.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

I sit indlæg sagde den konservative ordfører, hr. Rønholt, at efter hans opfattelse havde tre af de nuværende regeringspartier skudt sig selv i foden – det tror jeg udtrykket var – dels med den omtalte dagsorden, dels med den stilling, vi nu tog i dag, og det var selvfølgelig, fordi vi i dagsordenen havde skrevet, at farmer's privilegie, altså retten til at bruge egen udsæd uden betaling, ikke måtte begrænses.

Dertil vil jeg sige, at det er fuldstændig korrekt, at vi har slugt – hvis man vil bruge det udtryk – at der skal betales en mindre royalty, dog ikke for de små landbrugere.

Men hvis hr. Rønholt nu kigger nærmere på resultatet, vil han se, at vi har opnået, at retten til at bruge egen udsæd er slået fast. Vi har opnået dette meget vigtige forbud mod dobbelt beskyttelse. Havde vi ikke haft den dagsorden, havde Danmark jo – det var det, den daværende industriminister lagde op til – ukritisk tilsluttet sig det direktivudkast, der lå, hvor disse elementer ikke var med.

Så i stedet for sådan at sidde og småærgre sig og prøve at sige, at det er os andre, der har klumret i det, synes jeg egentlig, at hr. Rønholt skulle glæde sig over, at resultatet er blevet så meget bedre, end det ville være blevet i 1991.

Men kompromiser kender vi jo alle. Som ministeren sagde, kræves der enstemmighed i

[Dorte Bennedsen]

denne sag, og derfor måtte alle bøje sig. Men jeg synes nok, at vi har fået mange gode ting med ind takket være den dagsorden.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg kan ikke nære mig for at bemærke til fru Dorte Bennedsen, at den debat, vi havde den 24. januar 1991, rent faktisk overhovedet ikke handlede om farmer's privilegie til at bruge egen udsæd, men hele debatten gik på, hvordan man kunne patentere gensplejsede smådyr og lignende. Det med udsæden var sådan et lille ekstranummer. Jeg ved godt, at det står i dagsordenen – hvis det er det, fru Dorte Bennedsen bliver vældig forarget over, at jeg siger – men debatten kom til at handle om dyr og patent på dyreenheder.

Det, jeg bad om ordet for, var for at spørge ministeren – for jeg synes ikke, jeg fik en ordentlig forklaring på det spørgsmål, jeg stillede – om ministeren som hele landbrugets minister her i Danmark var villig til at bruge den mulighed, der rent faktisk er åbnet i UPOV-konventionen, når vi nu ratificerer den, at de enkelte lande kan fastsætte nationale bestemmelser om anvendelse af udsæd af egen avl uden betaling og altså ikke behøver at holde fast i de her 17,6 ha.

Jeg synes, at hvis der skal være mulighed for det, så skal det være ens for alle, og så skal det ikke kun være noget, som er favorabelt for de mindste landmænd. Jeg synes, det så må gælde for alle. Da det kun drejer sig om ca. 10 pct. af udsæden i dansk landbrug, kan det vel ikke være det helt store problem; men jeg vil gerne høre ministerens forklaring og begrundelse for, at man kun taler om de små og ikke om dem alle sammen.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Det er muligt, at jeg var uopmærksom, og i så fald undskylder jeg, men jeg hørte ikke ministeren svare på spørgsmålet om, hvorvidt det er helt sikkert, at EF fortolker GATT-aftalen, så ulandene har ret til ved interne beslutninger at lade landmændene så egen høst uden begrænsning og uden licensbetaling.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Jeg har – øjensynlig i modsætning til fru Annette Just – gjort mig den ulejlighed, at jeg faktisk har genlæst debatten fra 1991, og derfor kan jeg sige, at der både i hr. Rahbæk Møllers og i mit eget indlæg er blevet talt om farmer's privilegie.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Jeg har lyst til at sige til fru Dorte Bennedsen en gang til, at når jeg brugte udtrykket skudt sig selv i foden, så var det, fordi Socialdemokratiet her var bannerfører for at få vedtaget en dagsorden og fik vedtaget en dagsorden, som regeringen her i dag er nødt til at gå i salen for at få opfyldt. Der var altså betingelser i den dagsorden, som man ikke selv kan leve op til. Et lille hjørne af dagsordenen hedder farmer's privilegie, og det kunne sagtens have været behandlet i Folketinget, hvis ikke Socialdemokratiet selv havde været med til at stille nogle skrappe betingelser i en dagsorden.

Hvis dette emne, dette lille hjørne af dagsordenen, havde været taget ud og havde været behandlet i Markedsudvalget, havde der heller ikke under den forrige regering været noget problem.

Landbrugsministeren (Bjørn Westh):

Regeringen har været glad for dagsordenen. Vi synes, at dagsordenen har været en hjælp i argumentationen over for andre lande. Regeringen synes også, at det er en god ting at komme i folketingsalen og diskutere sagen; så jeg kan ikke se, at vi har skudt os i foden. Vi har faktisk været glade for, at det er foregået på den måde, det er foregået.

Fru Annette Just spørger om de 17,6 ha. Det er ikke noget, man har bedt om fra dansk side – det er i øvrigt slet ikke de små landmænd, der bruger det – og det er ikke det offentlige, der skal opkræve det; det er det offentlige uvedkommende med hensyn til afgiften. Det er et spørgsmål mellem dem, der har rettigheden, og de andre, og derfor er der ikke sådan et bureaukratispørgsmål, som fru Annette Just siger. Det er forædleren selv, der skal opkræve afgiften. Landmanden er forpligtet til at give forædleren de oplysninger, der er nødvendige,

[Landbrugsministeren]

for at han kan udøve sin ret, men det offentlige deltager ikke i opkrævning af afgiften. Det må man altså selv finde ud af, og det kan man nok også finde ud af, når der ikke er flere. Forædlerne har i hvert fald sagt, at de er tilfredse med, at det kan foregå på den måde.

Til hr. Rahbæk Møller vil jeg sige, at GATT-aftalen siger, at man på den ene eller den anden måde skal foretage sig noget med sortsbeskyttelse. Det kan være ved at gå ind i UPOV-konventionen, som vi gerne ser ulandene gør. Når de er i den konvention, bestemmer de selv, hvordan deres betalingssystem skal være. Det er ikke noget, EF vil blande sig i. EF laver en forordning, der gælder for EF's eget område og ikke mere.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Jeg og Socialdemokratiet var dengang og er i dag stolte af den dagsorden, og derfor er jeg da egentlig også ked af at måtte sige, at hr. Rønholt ikke har ret. Det var ikke os, der var bannerføreren; æren tilkommer faktisk Socialistisk Folkeparti. Man kan også se af den rækkefølge, partierne er nævnt i forbindelse med fremsættelse af dagsordenen, at det faktisk var SF's initiativ. Men vi tilsluttede os den gerne, og vi var glade for den og stolte af den.

Og så siger hr. Rønholt: Jamen det dér lille hjørne, der hedder farmer's privilegier, kunne man måske nok være kommet videre med. Jeg kan kun sige, at den daværende industriminister ønskede – og det var jo baggrunden for, at debatten overhovedet blev rejst i januar 1991 – at Danmark uden forbehold af nogen art skulle tilslutte sig direktivforslaget, som det lå, og dér var – i forhold til i dag – hovedklumperne, at der ikke var noget farmer's privilegier, og at der ikke var noget forbud mod dobbeltbeskyttelse.

Men jeg kan godt se, at det er lidt meget at forlange eller forventes, at hr. Rønholt skal indrømme, at det faktisk var godt, vi fik dagsordenen, og at vi er nået til et fornuftigt resultat, selv om jeg erkender, at det ikke opfylder dagsordenen 100 pct. Havde det gjort det, havde vi ikke behøvet debatten her i dag, for her skulle netop tages stilling til de punkter, hvor dagsordenen ikke blev opfyldt.

Jeg beder undskyldte, at jeg forventede, at hr. Rønholt skulle indrømme, at den ikke var blevet så ringe endda.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 260:

Forslag til lov om sikring af røgfri miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende.

Af sundhedsministeren (Torben Lund).

(Fremsat 18/5 94).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling**Holger Graversen (S):**

Jeg er sikker på, at både rygere og ikkerygere hilser dette lovforslag om sikring af røgfri miljøer velkommen. Det viser sig jo nemlig, at ca. halvdelen af alle arbejdspladser i Danmark hverken har regler eller aftaler om tobaksrygning, hvilket i øvrigt er årsag til megen uro og utilfredshed.

Der er undersøgelser nok, der påviser tobakens miljø- og sundhedsmæssige skadevirkninger. Der er undersøgelser nok, der påviser det sundhedsskadelige i at ryge selv. Og sidst, men ikke mindst, er der undersøgelser nok, der påviser det sundhedsfarlige i at være passivryger: at blive udsat for andres røg.

Tobaksskaderådet har således vurderet hele 18 befolkningsundersøgelser, som klart viser en forøget risiko både ved aktiv og passiv rygning for f.eks. lungekræft og åreforkalkning bl.a. i hjertets kranspulsårer. Der er også påvist en række andre gener som øjenirritation, hoste, bronkitis og hovedpine især for allergikere og børn. Og børn af rygere har f.eks. behov for flere lægetilkald og hospitalsindlæggelser end børn af ikkerygere.

Vi ved også, at middelevetiden i Danmark de seneste 10-12 år er reduceret i forhold til andre OECD-lande, som vi plejer at sammenligne os med. Middelevetidsudvalget har efterfølgende påpeget og dokumenteret, at den vigtigste enkeltårsag til dette er det høje tobaksforbrug.

Der er således begrundelser nok for sundhedsministerens og regeringens lovinitiativ. Den daværende sundhedsminister udsendte ganske vist i 1988 et cirkulære om røgfri miljøer på det statslige område, men en undersøgelse